

UNIVERSUL LITERAR

ABONAMENTUL
LEI 2,60 ANUAL
Abonamentele se 'ao
numa' pe un an.

COLABORATORII ACESTUI NUMAR
V. Mestugean, Ion Dragu, I. Dragoslav, C. Scurtu, I. C. Vissarion,
P. Dănescu, Miluță Simion, etc.

ANUNCIURI
Linia pe pagina 7 și 8
— BANI 20 —



România Mare!

„UNIVERSUL LITERAR“ urează iubitorilor săi cititorii, ani mulți și fericiți.

CRONICA MUSICALA

S'AU DUS IROZII...

de BARBU LAUTARU

Din lumina feerică a amintirii încep să se toarcă, în preajma sărbătorilor Crăciunilor, ca dintr'un caer de basme, vedenii și chipuri ale unei lumi de tradiții și obiceiuri, rămăse mereu din bătrâni.

Se ivesc, întâi, cotele, cu glasuri de ingeri, vestitoare ale răsăritului unei stele, mai lucitoare ca toate, pe catapetsma lumii.

Iar glasurile colindărilor de pe la ferestă se amestecă și se lămbăie cu lărmuiala veseliei din jurul vetei, pline ochi de colaci și colinde.

Și care de care din cei din casă, dau prin băș, de grăbiți ce sunt ea să le arate celor din troyanul d'afară, bucuria venirii lor mult așteptată.

O noapte întreagă de neasemuită bucurie, plină de cântece ridicăte de ingerii de pe pământ, celor din slava veșniciei.

Și-apoi, în măreția sărbătorii, în fața mesei întinse, vin ași musafiri de astă dată din cei mari, — cei ce înfrunghiează și povestese legenda din Betleem, cu staulul blagoslovit, cu steaua și crăii cei vestiți, porniți după dungăi luminoasă, și eu tiranul Irod cel temător de nașterea împăratului împăraților.

Și pe urma povestirii străvechi se arată și steaua, „cu colțuri multe și mărunte, vestind nașterea lui Christos, ca un scare luminos“.

Iar șiragul de vedenii și de cântece curate, învăluite în ceața amintirii, se desface înainte, umplându-ți sufletul de tristețe ce stăpânește toată fermecătoarea lume a amintirii.

Din toate n'a mai rămas nimic, sau mai nimic. Viața de nouă rânduci și de noui apucători, a trebuit să surghiunească vechile tradiții și obiceiuri.

S'au dus „Irozii“ și „Steaua“ cu magi și cu colindători cu tot. S'a dus tot farmecul cântărilor și legendelor pe care le înfășurau, abia mai îndrăsnind prin funcțiile satelor să-și adulmeze titelul vrăjii, păstrat din strămoși.

Iar în locul străvechilor Irozi și magi și stele, ce oglindeau o curăție sufletească, de care vremile de acum nu mai pot fi în stare s'o aibă în locul vechilor tradiții, s'au intronat și la noi obiceiuri mai noi, mai la înălțimea aspirațiilor celor de azi.

E adevărat că tradiționali povestitori ai legendelor creștine au fost surghiuniți, cum e tot atât de adevărat, că, în locul lor s'a născut obiceiul nou al colindului corurilor, din noaptea de Crăciun.

De bună seamă un cor poate să înfățișeze mai bine tradițiile, în cântări potrivite atmosferei acestor de sărbătoare.

Dar în să ascultăm ce cântă certurile, din noaptea de Crăciun.

Un cor dintr-o operă... italiană... „Gaudeamus igitur“ un vestit cântec studențesc, german, hact ne chiar, vre-un altul franțuzesc, apoi un alt coral din vre-o operă franceză, sau italiană, după care le vine mai bine cântăreților și... în sfârșit... „O glorio, sfântă pentru noi și marșul vitejese din „Faust“, decât nu „La arme“, popularul marș vitejese de Iosif-Castaldi.

Și toate acestea, în cazul cel mai bun, când e vorba de un cor linișor alcătuit.

Că de cele mai multe ori, colindătorii de la oraș, în așa zise „coruri“ delitează un fel de „Zumbail zumbail“ cadențat în tactul unui fel de danț de matrozi boși.

Nici pomeneală de „Stea“, de „magi“ și de ceilalți „Irozi“ ai tradiției, en toate că, de s'ar pregăti toate cu puțină dragoste s'ar găsi în muzica lui Gevaert, Tschaiowsky, și în cea a consingentilor noștri Stephănescu, Caudela, Cucu, și mai

ales Kiriac, pagini minunate de muzică tradițională a sărbătorilor.

Dar corurile din noaptea de Crăciun nu mai au nimic d'aface cu cele străvechilor colindători.

S'au dus cântările vechilor colinde cu stele și Irozi și, în locul lor, urechile ni-s împuete cu cântece de matrozi ce nu pot avea nici o legătură nici cu sufletul neamului nostru și nici cu atmosfera tradițională a sărbătorilor Crăciunului.

Războiul anedotic

Omăgiu dușmanului.

La Baifieu, locotenentul de dragoni Desmons căzu lovit de un glonț drept în inimă. Corpul lui însă înconjurat de 3 soldați cari-l păzeau, a fost luat de bavarezii, cari îi surprinseseră în momente de adăncă amărăciune pe soldații francezi, jefindu-și șeful.

Și au fost duși, cu mortul împreună în tabăra dușmană. Aici, bavarezii căutară să afle numele ofițerului mort; îl îngropă și pe moment i-au pus o cruce cu inscripția: „Lt. D., omorât de vânătorii bavarezi, cari i-au recunoscut curajul și eroismul“.

Caii învățați.

Când a izbucnit războiul, autoritățile germane au căutat să reînvișioneze și caii din grajdurile doctorului Vogel.

Caii acestui învățat erau dresați să cunoască sensul numerelor și chiar să numere cu piciorale; ba mai mult încă, doctorul Vogel prin extraordinare stăruințe ajunsese să rezolve cu caii săi, probleme simple de aritmetică.

Richiziția însă i-a luat caii, Vogel a protestat în numele culturii germane; Academia din Berlin s'a asociat la aceste protestări. — dar caii dresați au fost înhâmați la o baterie de artilerie.

Peste o săptămână, doctorul Vogel a fost înștiințat că i-au murit caii. Atunci, prima întrebare scoasă din mărșirea doctorului a fost:

— Cine va mai înnumăra victoriile germane?

Cruzimi germane.

Într-o Lună, germanii au invadat în oraș Dinant. Prima grijă le-a fost să aresteze 150 de civili și să-i împuște în piața orașului. Printre morți erau femei și copii.

Cauza acestei cruzimi o explicau germanii că ar fi o meritată răzbunare pentru faptul că locuitorii orașului Dinant nu s'au predat imediat și de aceea au căzut în lupta de asalt, 3 soldați de-a-i Kaizerului.

Dar ce-a fost mai dureros e că pe toți cei omorâți, îi amențase cu o zi mai înainte să-și îngrijească de suflet și la ora fixă să se prezinte la un felinar din piață, unde erau împușcați pe rând.

Prea brutali.

Un ofițer englez fixa de pe amarele belge, tirul coirasatelor, în timpul ce tunurile și obuzierile francuzilor produceau un șgomot infernal.

Dea timp, în timp, englezul susțina:

— Ce nenorocire, ce nenorocire!

Dar plângerile ofițerului ajunseră mai frecvente când loviturile unei cirasate englez nimici o piesă mariniă germană.

— Dece exclamă așa, îl întrebă un camarad?

— Dar nu vezi, că vapoarele noastre sunt pe cale de a distrage frumosul teren al germanilor? Și unde mai pui că acolo unde voi răuși să trag îndată, am făcut acum 8 luni o admirabilă petrecere!

În adevăr suntem brutali, că ră-

pundem atacurilor prusace, mai bine i-am lăsa de capul lor!

Și amândoi se puseră pe răs.

O serbare arabă în front.

Într'o seară, pe la orele 8, după ce soldații arabi au mâncat, ofițerii au găsit cu cale că ar fi necesară o distracție. Și pe dată flautele arabe au fost scoase din pachete și de jur împrejurul a două focuri, flautiștii cântau alții înlocuiseră tamburinele prin bidoane, iar alții jucau de foc dansurile arabe. Petrecerea a continuat până spre miezul nopții, când o violență bombardare trânti pe majoritatea la pământ.

La Bruxelles.

Un afiș lipit pe zidurile orașului de autoritatea comunală din Bruxelles nu plăcuse de loc guvernatorului german, care ordonă să se lipască de asupra afișului, o foaie de hârtie albastră.

Peste noapte, un cetățean unge cu un fel de ulei albăstria albastră și biterile primului afiș se puteau astfel citi foarte bine.

Guvernatorul furios porunci atunci să se lipească foi de hârtie neagră.

A doua zi însă se citea pe toate aceste foi negre: Cartea Germaniei în 1915.

Mereu spioni.

Un individ cu perfectă înfățișare rustică fu prins aproape de rândurile oștirii franceze.

Interogat de ofițerul francez, țărânul bănuie răspundea anapoda.

I s'a oferit apoi ceva să mănânce și n'a refuzat. I s'au dat să mănăce niște conserve germane și ochii bănuieului scânteiau de plăcere. L'au lăsat să mănânce și pe urmă i s'a dat un fel de mâncare franțuzescă, mosafiru era aproape gata s'o refuze și uitându-și rotul, întrebă în limba germană, dacă nu mai are vre-o cutie de conserve din patrie. Se demască și luat de scurt a mărturisit, că e locotenent din armata germană.

Salvati de un cal.

În cursul unei lupte violente, un ofițer francez, gonit de foc și ducă un ordin avant-gardei. Un glonț inamic însă îl lovi și s'a ținut el cât s'a mai putut ține pe cal, în cele din urmă însă a căzut.

Calul din goana lui nebulă se opri, prinse cu dinții de tunică pe stăpânul său și încet-încet ajunse la cea dintâi companie, întâlnită în cale.

Aici ofițerul fu așezat pe ambulanta și dus la spital.

Istoria unui porc și a 4 germani.

Pe câmpul de bătăe. Intru beligeranții era o fermă, care rămăsese neatinsă de panica războiului. Proprietarii fermei, încurajați de această liniște, se apucară să iae un porc. Guțărele victimei se auzeau și de francezi și de germani. Dar francezii căpătără o poftă nebună de carne de porc și-și îndreptară drumul spre fermă și au ajuns teferi. În același timp sosese și doi germani împinși de același apetit.

Ce să facă? Un francez zice: Voi, nemții ați venit în urmă, retraceți-vă.

— Nu, e mai bine să mergem în pace cu toții.

Și au intrat în fermă; au rugat pe fermier să le facă mâncare din carne proaspătă și-au mâncat cu toții, — cei 4 mosafiri și fermierul cu nevasta sa.

Dintr'o dată se deschide ușa și intră un subofițer german și un soldat gras de tot.

Subofițerul se uită la cei de la masă și spune:

— Noi suntem 4 germani și voi doi francezi, — vă vom face prizonieri.

— Pardon, răspunde un francez. Voi sunteți doi germani, căci pe oaspeții noștri, ceștia pe care i-am invitat la masă, i-am făcut dela început prizonieri, deci, și voi cari ați venit după ei fatal sunteți prizonierii noștri.

Subofițerul german nu știu ce să răspundă. Și după un moment de gândire zice:

— Ai dreptate, depunem armele și vă urmăm, dar ordonați-ne să luăm și porcul.

Regele Petru și prizonierul austriac.

Regele Petru al Serbiei se afla printre soldați.

Într'o zi, văzu un prizonier austriac îmbrăcat în sdrențe și plin de noroi.

Il chemă și-i spuse:
— Cum te cheamă?
— Petre Ievtin.
— Din ce regiment ai făcut parte?
— Din al 58-lea.
— De ce nationalitate ești?
— Sunt sârb și am 5 copii.
— Dacă ești sârb, de ce ai luptat contra fraților tăi?

— Îți jur, domnule, că n'am tras nici un foc. Dar spune-mi te rog, cine ești d-ta?

— Sunt regele Serbiei.
Prizonierul auzit se aruncă la picioarele regelui și-i ceru iertare.
Regele îl ridică și-i dote 100 de dinari.

Gafa.

La Bruxelles, doi ofițeri germani mâncau la un restaurant aproape de doi domni, cari vorbeau englezeste.

Ofițerii erau nemulțumiți, că se vorbea în englezeste lângă ei și se ridică unul spunând vecinilor:

— Vă ordon să vorbiți altă limbă. Linăștit, solemn, se scoală unul dintre cei doi prieteni și ceru cartă ofițerului german, întinzându-i-o pe a sa.

Ofițerul care dote ordinul citind cartă primită, își ia o poziție smerită, salută ceremonial și-i ceru somne. Se adresase ministrului Statelor-Unite la Bruxelles.

Mi-ești dragă...

Mi-ești dragă, mi-ești dragă și totuși
Eu nu-ți voi putea spune 'n vechi.
Ce taină mi 'nfrânge cănd dulce
Privirea asupra-mi li-opleci.
Voiu pune sub scautul tăcerii
Al inimii dor neliniștat;
Voiu plânge nebun pentru-un zâmbet
Dar nu-ți voiu șopti un cuvânt.

Eratita lumină în ochi-ți
Frumoși, ca un farmec ceresc.
Si-atât de senini mi-es 'n cale,
Si-atât de cuminți mă privești
Că, poate, cu-o șoptă stingheră,
Le-ași stinge vre-o rază de foc,
Și n'asî vrea să-i tuihur cu umbra
Vrăjmarului meu nenoroc.

Și totuși la dâșii mă-ie dorul,
Cu dâșii viața mă-ănt:
Dar stăvilă gurii voiu pune
Nici cănd să mă 'ncomet să mint;
Căci poate știind căte patimi
Mă frâng, mă vei smulge din gând,
Și n'asî vrea, — învinși de deceptii,
Să-i văd nici o clipă plâmbul.

P. Dănescu.

INTEGUL SĂRACULUI

Foae verde mdr domnesc,
Cu nădejdi mai trăsese,
Că n'o fi și azi ca ieri,
Numai chin numai dureri;
C'astă viață ea de câine
N'oi mai trăi-o și mâine!
Dar azi trece ea și ieri,
Tot cu chin și cu dureri,
Și din ce-am nădăjdut,
Nici un pic nu s'a 'mplinit!
Tată n'am, măicuță n'am,
Dar dușmani văd bine c'am;
Mamă n'am să mă 'ngrijească,
Ci dușmani să mă urască.

N'am avere să petrec,
Doar în datorii mă 'nec.
Alții chefuesc mereu
Ca 'n sânul lui Dumnezeu,
Dar eu trebui să muncesc,
Că de nu, mă prăpădesc!
Banul meu și munca mea
Intră 'n punga altuia...
Nici tu casă, nici tu masă,
Nici tu nevastă frumoasă;
Fug d'afară că nu-i soare,
Că e ger și e ninsoare;
Intru 'n casă, nor și vânt,
Tu, cu ochii la pământ
Stai femece cătrănită
Incruntată, necăjită
Că nu-ți iau ce-ți dă Dumnezeu,
Și lumea te subiește.

Tu săracă, cu sărac,
Ce Dumnezeu să-ți mai iure?
Văd că-ți trebuie rochiță
Și mie d'o căciulită,
Văd că-ți trebuie tulpan
Și mie d'un biet surman;
N'ai nimic, toate s' purtat,
Mie 'mi trebuie de toate!
Und' să mă duc dă-mi un sfat,
Ce să fac s'ajung bogat?
S'arec bani, s'arec de toate
Și să ne zidim palate!...

Așa nera fost nenorocul,
Vara să ne arză focul;
Iarna să ne 'nghețe gerul,
Cum 'nghețea piatra, fierul,
Vara muncă și sudori,
Iarna jale și răcori!...

Haide-acușia, mi-este foame,
Ce-ai gălit, varză ori paame?
De varză m'am săturat,
Și de paame m'am uscat!
Taie puicută cucanu,
Rața grasă ori găscanu,
Mai dă-mi carne, mai dă-mi vin,
Că sunt suflet de creștin!
— Se vede c'ai nebunat;
De ceri ce n'am pomenit;
De unde să-ți tai curcan,
Rața grasă ori găscan;
Și pe ce să-ți iau și vin,
Că esti suflet de creștin?
— Hai nevastă, dacă n'ai
Eu nu stăruie să 'mi dai;
Dară vezi, să iei aminte,
Și să bați în capu-ți minte,
Să nu ceri ce n'am să-ți dau,
Că n'am bani cu ce să-ți iau!

Văd că suferi, pulca mea,
Dup'o haină mai așa...
Văd c'ai vrea un trai mai bun
Și mă socotești nebun...
Ochii tăi frumoși odată,
Si-au stins raza lor curată;
Obrăji-ți s'a vestejit
Și tu te-ai îmbătrănit...
N'am eu ce te 'plăceni,
Și n'am nici ce-ți dăruie!
Dar de vrei să-ți dau ceva,
Hai cu mine 'n cas' colca,
De necuz și de dureri,
Ti-oi mai da o mângâiere.

I. C. Vissaricu



Soldați indieni învață englezește

INTERVIEW CU MOȘ CRĂCIUN

de IOAN DRAGU

După ce m'am plimbat o zi întreagă cu poiațe și cu trompete în buzunar și cu cutii de bonboane sub braț, și după ce am avut drept răsplătă firească a infracțiunii acesteia făcută la gravitatea-mi profesională durerea de a constata că cutare din cadourile mele nu făcea de cât o plăcere mediocră, mă odihneam supând singur la gura sobei: un supeu simplu întovărit de una, sau două sticle de vin de Rin... francez.

Incutul cu incutul, o dulce moleșală mă cuprinsese... Vai! renunșarea însă nu-mi dădea voie să mă pierd: uitasem să ofer unei fetițe o păpușă pe care i-o promiseseam de multă vreme. O păpușă drăguță care vorbea!... care vorbea așa de natural încât desigur că trebuia să știe să mintă.

Ieșii repede din casă și pornii spre calea Victoriei, fără să simt frigul, desi ieșisera fără palton pe un frig de zece grade sub zero. Ajunsei în cele din urmă în fața unei admirabile expoziții de obiecte de artă rezervate exclusiv copiilor. Regret că m'am servit de o formulă ambițioasă ca să spun ca a sosit în fața unui magazin de jucării de copii. Țin însă la fraza dintâi, fiindcă, sub forma ei pretențioasă, ascunde, cred, o idee justă.

În adevăr, arta și chiar știința vin în fiecare an în ajutorul lucrătorului care și-a luat drăguța sarcină de a face să potrecă copilăria. Cutare jucărie de la care camenii grași și-ar înțelega privirea cu dispreț e un cap de operă de mecanică, și poate că inventatorul ei a avut nevoie de mai mult geniu decât Stephenson. „O ce

frumoase... ce admirabile lucruri! Imi zisei eu în mine și cum ași mai vrea să am vârsta când le dorești cu convingere!...

Exclamația asta evocă în sufletul meu o năvală de amintiri drăguțe, și mă simții cuprins de o îngăduială și de o bunăvoință universală care vrea să se manifeste cu orice chip.

Lângă mine un bătrân înalt contempla vitrina luminată ca o sală de bal.

— Pariez, domnule, fi zisei eu, cu un aer așa de „bon enfant” încât nu s'ar fi putut formaliza, pariez că ne gândim amândoi la același lucru.

— Și la ce crezi d-ta că mă gândesc eu? Imi răspunse el.

— Doamne!... la o vreme care e mult mai depărtată de d-ta decât de mine; poate chiar că-ți amintești cu atât mai bine vremea aceea cu cât e mai depărtată.

Și clipii din ochiul drept ca să-l fac să observe adâncimea amejitoare a cugetării acesteia filozofice.

— Așa dar mă recunoști? reluă el.

— Ași vrea să te recunosc, răspunsei eu, căci asta ar proba că am mai avut plăcerea să te întâlnesc.

Și clipii din ochiul stâng ca să-l fac să observe desăvârșita, fina politețe a răspunsului acesta.

— Privește-mă, răspunse bătrânul.

Îl privii și fui mirat că nu i-am observat mai de timpuriu înfățișarea lui excentrică. Era foarte înalt, deși îndoit de bătrânețe; ochii lui, albaștri ca faianța, aveau o expresie ciudată de vagă; fața-i palidă, încadrată de o lărbă albă în care se făceau nuanțele de lăună, era nemăscată ca aceea a unui erih. Lucru ciudat, mi se pă-

rea că vorbele lui fuseseră pronunțate cu mulți ani înainte, și că-mă soseau la ureche cu ajutorul cine știe cărui tainic ecou. Hainele-i aveau o formă demodată și cismele pe cari le purta în picioare îi ajungeau la sold.

— Mă recunoști? repetă el.

— Nu, răspunsei eu, tulburat.

Drept lămurire bătrânul începu să fluere pe franțuzește:

*J'arrive du pays des croyances
Où la neige éternelle habille les sapins
Pour apporter la joie aux petits
[enfants qui pensent
Que j'arrive pour leur mettre des
joujoux sous la main*

— Moș-Crăciun! exclamai eu privind în urmărit.

— Da, Moș-Crăciun, zise zămbind bătrânul.

Rămăsei o clipă tăcut. Așa dar acesta era bătrânul acela generos și îngăduitor, a cărui cărniceie nu se obosește niciodată și pe care toți îl iubesc mai mult din clipa când nu mai cred în el. În clipa aceea un gând luminos îmi străbătu fruntea; instinctul meu de gazetar eșea la iveală: să iau un interview lui Moș-Crăciun. Pe vremea asta, când sportul celui mai banalizat americanism gazetăresc e o nebulie, și în plină sărbătoare a Nașterii Domnului, ce interview se putea impune mai bine ca acela al neobositului pelerin care împarte o fărâma de fericire copiilor, care nu poate fi despărțit de copii și care, fiindcă însuși părinții sunt niște foști copii, niște copii onorifici, poate fi sigur de o veșnică popularitate. Așa dar interviewul acesta era o idee prea americană spre a nu o pune imediat în practică.

— D-ta ești Moș-Crăciun? începui eu. Așa dar te-ai scoborât din lumea-ți ireală ca să vii printre noi...

— Eu nu locuiesc, așa cum credeți toți — mă intreruse el, — în mijlocul unui nor de fulgi albi; eu nu mă ascund într'un palat de vise sprijinit pe coloane de himere. Eu trăiesc în apropierea voastră: azi — în Franța, mâine în Anglia, poimâine în Italia sau în Germania, altă dată în China sau în America. În anul acesta stau în București, unde m'a gonit wagneriana orchestră pe care o conduce excelentul capelmaistru pe care îl numiți M. S. Tunul. Am o casă confortabilă într'o stradă tăcută. Trăiesc acolo ca un burghez cu dare de mână, sub pseudonimul transparent de Crăciunescu. Astăseară am plecat supărat de acasă fiindcă fumeza soba grozav. Nu prea trage bine. Am să chem un coșar ca s'o curețe... Imi pare rău, căci tocmai voiam să-mi serbez ziua de naștere: împlinesc 1914 ani.

— Mulți înainte.

— Mulțumesc. Și câte lucruri am mai văzut în timpul acestui Totuși mă plictisesc de moarte. Gândește-te și d-ta: sunt ocupat numai o noapte pe an.

— Așa e. Singuri aleșii Constituanței bat recordul d-tale.

— Cum?

— D-ta te obosești cutreerând o dată pe an; ei se obolesc în fotoliile lor, parlamentare odată la treizeci de ani.

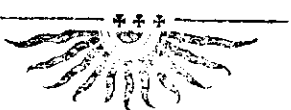
— Da?... A propos de Constituantă, am avut plăcerea să asist la o ședință a Senatului.

— Ai avut bilet de voce?

— Nu. N'am avut să cer. Principiile mele mă împiedecă s' fac. Se vede însă că înfățișarea mea a impus ușierilor, căci m'au primit cu plecăciuni, zicându-mi „Domnule Senator”.

— Și te-a interesat ședința.

— Enorm. Gândește-te: toți oameții aceia cunoscuți, toți marii politiciani, toți oratorii, toți tribunii, i-am cunoscut în vremea când erau copii mici. I-am văzut, cu ochiul întredeschis sub perdelele leagănului lor, supraveghiând soba lângă care se în-



rămădeau pantoforii lor nerăbdări, pândindu-mi sosirea...

— Trebuie să-i fi găsit acum foarte chimbași.

— Mult mai puțin decât crezi. Oamenii politici sunt cei cari sămănă cel mai mult cu copiii. Au același dor al lăzimei, care li face să creeze lucrurile cele mai necrezute, au gustul gomolului, al anecdotelor și povestilor, al întrebărilor nenimerite, sunt neconștenți, nervoși, mâniași, bombastați... Crede-mă, oamenii politici sunt cei mai mari copii. Li primesc în sala aceea meschină și li redecam așa cum îi văzusem odinioară. De pildă, N. I. pe care l'am văzut la Cameră...

— L'ai cunoscut?

— De-o șchioapă...

— E posibil. Cum, numai de o șchioapă?

— Da! Mi-aduc aminte ce dragăț era în rochia-i albă cu o cingătoare roz. Ce bebeu nostim! Imi cerea în totdeauna să-i pun un joc de făcut case. Clădea cu furie, îngrămădind cuburile de piatră ori de lemn în construcțiuni îndrăznețe cari se prăbușeau imediat. Ce copilăș vesel! Nu se infurța de cât atunci când voia vre-un camarad să se joace cu jucăriile lui. Se făcea vânăt de mânie și își bătea prietenul... Uite, tot acolo ați revăzută pe un fost director de căi ferate. L'am cunoscut bine pe vremea când era încă copil. Nu voia să-i dau decât trenuri, mecanice și electrice, cu cheie, cu șine, cu aburi. În gâlta lui am pus eu întâlalt tren cu accidente, care deraia când voia. Mi-a plăcut mult invenția asta. De atunci, n'a mai vrut de cât trenuri cu accidente...

Tăcu o clipă, apoi urmă privind gânditor vitrina luminată:

— Ce risipă de cadouri am făcut până acum! Ce avalanșă de capricii ești făcându! Experiența unei necurate rățâcirii prin lume m'a făcut să mă gândesc că adevăratele lupte se dau cu soldații de plumb, că adevăratul Orient îl găsești numai în cele „O mie și Una de Nopti“, că China nu există de cât pe paravanele fabricate în Europa și că o viață demnă de numele de viață nu există de cât în visurile imaginației ca să-ți procure cele mai dulci bucurii, n'ai decât să împiști copiii, cari sunt stăpânii soartei lor cu ajutorul unui simplu condițional: „Ași fi, ai fi, ar fi“. Am făcut săbiile, puștile, vapoarele și trăsurile cele mai iscusite, soldații de plumb cei mai frumoși. Dar pe măsură ce îmbătrâneam, jucăriile mele își schimbau caracterul. Da! și-l schimbau. Am crezut mai întâi că eu sunt cel care mă schimb; dar nu ele se schimbau. Erau mai elegante, mai îngrijite, mai cochetă; dar... nu mai erau „ele“. Nu căuta să mă înțelegi, văd că faci parte din neamul acela de nebuni pe cari lumea li numește oameni cumînți... (Bietul Moș-Crăciun, ce grozav mă exlomia!... dar îl iert).

„Intr'o zi, Dumnezeu mi apărui în vis și-mi zise: „du-te la București! Ai să vezi multe!“. Am venit dar la București. Trebuie să-ți spun că în numercașele mele călătorii nu trecesem încă prin România: sosind într-o seară de Duminecă am crezut oclipă că am dat peste idealul acela fetic pe care l'am căutat zadarnic în toate țările lumii. Ce însuirire de vitrine învălvoate!... Ce iluminări magice!... Ce lux unic!... Imi ziceam că: dar observai curând că toate așagiriile astea se asemănau între ele, că toți oamenii, sămăneau unii cu alții și că toate, sclipirea care oboșea vederea fără a spune nimic imaginației, nu era de cât praf în ochi. Ce să-ți mai spun despre desperarea mea în fața prăvăliilor cu jucării?...

— Cum! exclamai eu întrerupându-l cu indignare, nu le găsești frumoase?

— Dragul meu nu te credeam de cât un om cumînțe, acum văd că ești și un prost... Așa că e de prisos să-ți spun că nimic din ce oferă vi-

trina asta lângă care stăm de un sfert de oră, nu te poate arunca în vis... Uite păpușa aceea; poate că e mai la nivelul minții d-tale: ce crezi despre ea.

— Cred că e adorabilă.

— Ce grozăvie! Privește și gândește: Vezi d-ta, nimic nu m'a izbit mai dureros văzând Bucureștiul iluminat, ca ființele pe cari le numiți cu toții demimondene. Nu vezi câte monedene ajung să-și pue particula de helairă înaintea numelui lor? Vai! de trei ori vai!... De ce oare viața asta s'a scoborât și în domeniul copiilor? Spune-mi cu ce sămănă păpușile astea cari au părul oxigenat, ochii în culisă și rochiile căzute până la brâu? Dumnezeu sfinte! în ce lume trăim?

— Îl privii cu o vagă îngrijorare.

— Crezi că sunt nebulă, urmă de el. Te înșeli amar. Dar vezi, totuși mă desguștă. Pretutindeni crește deopotrivă zgârcenia și risipa. Chiriile s'au întrecit, automobilele au înlocuit trăsurile, toalete costă încodată atât, seratele se îngrămădesc, cei cari primeau cu modestie au căpătat gustul fastului; total de cheltueli egoiste. Capitalul „cheltueli personale“ sau acela numit „Praf în ochi“ s'au mărit îngrozitor. Și cum bugetul contemporanilor noștri nu e elastic la nesfârșit, au făcut economia cheltuelilor altuine. Obiceiurile darurilor anuale au fost suprimate în bună parte. Verbul „a da“ înșamnă pe zi ce trece contrarul unui act plăcut și voluntar; e mai de grabă o plată împusă și penibilă de la care toți ar vrea să se sustragă prin fraudă. Astfel se prepară Krachul definitiv al cadourilor...

— N'ași fi crezut nici odată.

— Și totuși e așa. Păcat! Dacă ar trebui să fim reflexul sentimentelor lumii noastre, meseria mea ar alege o sinecură.

Tăcu din nou, își scutură noroiul de pe cisme, apoi zise:

— După cum vezi, sunt foarte în curent (— și aci avu un surâs plin de subînțelesuri —) cu cele mai mici fapte și cele mai interesante gesturi ale orașului asta pe care-l cunosc de puțină vreme. Uite, mor după teatre: sunt înconfortabile până la paradox, dar le ador. Teatrele sunt ca femeile: le iubești din cauza defectelor lor. Cunosc pe degetele... de la picioare.

— Cum asta?

— După pantoforii lor de odinioară, cari n'aveau taine pentru mine. Am cercetat atâți pantofi cu funte, atâtea ghetuțe de „chevreau“, așezate naiv în fața sobei! Uneori micii lor proprietari aveau grije să scrie pe un bilet cele ce doreau. Dacă ai fi venit acasă la mine, și-ași fi

arătat în biblioteca mea în care zăpada ține loc de colb, un infolio legat în piele presărată cu chiciură și instelată cu labe de paseri; am acolo răvașul lui H. care-mi cere plin de curaj să-i dau talent de scriitor...

— Da? Și ce-ai făcut?

— Am trecut cererea la dosar.

Apoi Moș-Crăciun mi vorbi de Wilhelm al II-lea care, începând de la întâiul lui Crăciun, părăsi sânul doicii spre a porunci să i se pună în cele două cisme uriașe cari împodobeau soba din odaia lui de culcare, câteva chevalet-uri și cutii cu vopsele, o orgă mare, un yacht, o enciclopedie, un manual al artei oratorice, două icoane, un glob terestru, câteva catedrale în miniatură o batorie de artilerie de câmp și alta de cetate, un corp de balet și o mie o sută de uniforme; de Tarul Rusiei care cerea cerneală și hârtie ca să se obișnuiască a scrie proclamațiuni pe cari le adresa guvernantei, preceptorului, șambelanilor; de Alfons al XIII-lea care strica în fișe an două automobile; de Albert al Belgiei care se mulțumea cu o uniformă de simplu soldat și cu o lopețică cu care săpa șanțuri și fortărțe de nisip pe plaja mării pe care valul brutal le sfărâma; de Ioan I. Brătianu care dorea „jocuri de răbdare“ și de Nicu Filipescu care cerea „jocuri de nerăbdare“.

— Dar artiștii și scriitorii? întrebai eu cu o curiozitate destul de naturală.

— Vai! Câți am mai văzut în copilăria lor care a rămas tot copilărie! suspină Moș-Crăciun care aluneca tot mai repede pe panta alunecoasă a amintirilor... Mi-aduc aminte de — seara când Victor Eftimiu mi-a cerut un dicționar al rimelor, o carte cu basme și un pirotot; i-am dat totul, numai în locul pirototului pe care îl ceruse mai înainte Ion Miulescu, i-am dat un clown. Adrian Maniu s'a rugat să-i dau o panoramă cu „figuri de ceară“, N. Davidescu un „știnx“ privind printr'un „monoclu de zmarald“, Corneliu Moldoveanu un Vasilache în miniatură; Cincinat Pavelescu mi-a cerut inspi-rație poetică ineputabilă. L'am găsit prea presumțios și l'am pedepsit luându-i-o și pe cea pe care o avea; iar ceva mai târziu, i-am adus în fiecare an o iluzie feminină și i-am luat o șuviță de păr.

„La vârsta de patru ani, Marioara Voiculescu știa să plângă, să geamă și să suspine admirabil: la oameni, la lucruri, la soare, la lună, la stele. Părea un veșnic plâns înăbușit în suspine agitate; la opt ani mi-a cerut să-i dau un volum din „Dama cu Camelii“. Mi-aduc aminte de contrastul pe care-l făcea cu Maria Giurgea. Aceasta surâdea veșnic, cu fața

roșie, cu ochii pe jumătate închiși, amuzantă ca un copil răsfățat căl se cuvine. Nu-mi cerea nici odată nimic căci știa că o iubesc și că-i aduc funte, păpuși, rochițe și talent de... ingenuă. Nașa ei, o zână care mi-era prietenă, — îți vorbesc de o vreme când zănele erau încă persoane cum se cade, — mi spunea că i-a dat când s'a născut darul de a reveni în ea glasuri și gânduri de paseri felurite. Și iată de ce Maria Giurgea e veselă ca un pițigoi, și reată ca un sticlete, emoționantă ca o privighetoare, Româncă ca o ciocărlie, dar ca și o ciocărlie spornică la glas.

„Pe cine să-ți mai citez? A! pe D. Ciotori, Nu poți să-ți închipui ce poliglott! Se juca cu cercul în franțuzește, cu soldații în nemțește, cu mingea în englezește, cu arșicele în italianește, cu chibriturile în suedeză, și cu literatura română în esperanto. Și știi ca mi-a cerut de Crăciun? Un abonament de trei ani la Institutul Berlitz. Oh! copiii!...

— S'a zis că „vârsta asta-i fără milă“.

— Da, fiindcă nu știe să mintă și fiindcă spune tot ce gândește. Și apoi, facetul cu facetul, copiii aud pe mama lor cum minte. Observă și ei că doamna creștea așa de distinsă că ordin servitorilor să spue că „concoita nu e acasă“, atunci tocmai când e acasă. Astfel, pe nesimțite, fără să leo seama, își fac și ei obiceiul să mintă, și ajung repede niște mici oameni mari.

— Trebuie totuși învățați să fie cuminte!

— Crezi că e așa de mare nevoie? murmură Moș-Crăciun cu un scepticism surprinzător.

Și întinzându-mi mâna, zise ca un fel de încheiere: „Vezi d-ta, tot folletând mitologiile pe cari le dăruiesc unceri copiilor, am admirat în ele elogiile păgânilor, cari nu erau elemente negliabile și cari nu aveau de cât un singur defect: acela că nu m'au cunoscut, pe mine. Ei înfățișază adevărul gol, ceea ce înșamnă că nu trebuie purtat prin saloane, și-și închipuie inteligența chiuosată, purtând cască, înarmată cu lănci și scuturi, ceea ce înșamnă că e dușmana oamenilor și că nu prea e bine să-ți întâlnești în marginea unui codru...“

Și se depărtă slucărând din nou pe franțuzește:

„Je retourne au pays de la froide
[avanlanche.
Adieu mon cher ami, vous ne me
[reverrez plus.
Gardez bien la mémoire de la barbe
[blanche.
Du rare pèlerin qui daale de Iésus“.

Scene din război



La pândă

DE STAU

De stau pe loc când ești în prag
E fiindcă simt de linc drag;
Si'n ochi-ți dacă te privesc,
E semn că vreau să te iubesc.

Dar când te văd nepăsătoare,
Inima-m bate și mă doare;
Și dacă pleci și numai vii,
Ostez și plâng, și tu nu știi!

I. C. Vissarion.

EPIGRAMA

Vlaicu-Vodă

Vlaicu Vodă — așiful ține
Și nu vrea să-l prăsească
Căci așa poate mai bine
P'Odobescu s'amintească.

M. Țiu

Literatură suedeză

LOLO¹⁾

Novelă de Crăciun
de IOHN BERGH

Vaporul se lupta grozav în puhoiul valurilor. Undele spumegânde veneau cu furie din întuneric, iar ceața se îngroșă și mai mult pentru a bara mersul vaporului. Din când în când valuri furioase reușeau să se agațe de partea dinainte a vaporului care alunecau în goană plescăind cu triumf și șuerând dealungul punții. După fiecare val ce scâlda puntea se așteptau câte un strat de gheață pe când pe margini se forma un alunecuş care scilpea verde-roșu la lumina lanternelor. Sus pe puntea de comandă unde comandantul se plimba turburat în sus și în jos, zăpada se aduna îndărătul liniei de apărare.

— După calcul, farul Haags, trebură să apară — zise comandantul mănos, ajutorului său. Am luat direcția sigură spre Dageort și după busolă ar fi trebuit să fim deja de mult în mijlocul basinului.

Ajutorul său nu-i răspunse nimic și clipind din ochi nervos pe sub sprincenele lui stufoase, acoperite de zăpadă, privea în direcția pe unde lumina farului ar fi trebuit deja să apară. Comandantul ținea încontinuu benoculul la ochi însă din cauza ceaței și a zăpezii nu se putea vedea nimic.

Și totuși era foarte sigur — după calculul său — că în ajunul Crăciunului seara ar fi trebuit să sosească acasă la ai săi. Poate trebuia să părăsească acel proiect și să oprească vasul înainte de a se apropia de țărâmul — care era înconjurat de insule — nefiind în siguranță pe un timp nebulos. Întreg echipajul devenise nerăbdător ca și comandantul lui, totuși nu se putea aventura să arunce vasul în voia soartei, în mijlocul a-celor valuri năpraznice care stau gata să-l înghiță. Comandantul totuși vru să mai continue drumul cam două mile.

— Farul par'că își face apariția spre mijlocul bordului, zise ajutorul comandantului, care respira acum mai liniștit.

Comandantul ridică din nou benoculul și deodată palii.

— Uf, nu e Hango. Valurile ne-au împins în altă direcție — murmură comandantul; suntem în pericol. Și puse numai de cât mâna pe semnalul de oprire.

Era prea târziu. O ciocnire puternică dăte pe spate, atât pe comandant cât și pe ajutorul său. Partea din față a vasului se isbi de valuri, apoi se rostogoli spre dreapta sguduindu-se puternic și ca o ghiulea de tun se auzea vuetul unei isbituri de un corp tare, pe când valurile parca bucurându-se de izbânda lor, alunecau peste punte de la un capăt la altul al vasului.

Comandantul se ridică privind palid și tăcut dezastrul.

Mecanicii și focarii în țipete confuze veneau urcându-se pe puntea de comandă unde se isbeau cap în cap cu matoșii.

Comandantul se desmetici din zăpăceala în care căzuse și ordonă a se da semnale de alarmă. Se asvârli în văzduh rachete și bubușturi de tun dar era puțină speranță că semnalele acelea vor fi văzute sau auzite pe o așa vreme.

Primul ajutor de comandant primi ordinul ca cu câțiva matoși să ia una din bărcile de salvare și să se îndrepte spre far cerând ajutor.

Cu multă greutate și pericol isbuti să lase barca în mare, iar cei destinați a pleca dispărură în noaptea întunecoasă.

Toți ceilalți primiseră ordinul a se aduna în jurul cabinei comandan-



Cele patru fiice ale Țarului Rusiei, marele ducese Maria, Tatiana, Anastasia și Olga

tului — singurul loc — ce nu era amenințat de valuri.

Pe puntea de alarmă marea spumegândă își asvârlea valurile furioase iar jos în salon și în cabinele apăsătoare se auzeau plescăiri de pardosele isbindu-se de laturi.

Neapărat trebuie să aruncăm papagalul în mare zise comandantul cu un gemăt melancolic spre restauratoare, apoi făcu ultimul înconjur al cabinelor salvând obiectele ce valoare.

Cușca papagalului sta atârnată de plafonul cabinei iar Iolo deșteptat din somn din cauza șgomotului, scoțea semințe dintr'o floare a soarelui. El era favoritul comandantului și al cunoscuților săi în timpul mersului îndelung pe mare.

— Mai bucuos m'as duce singură pe mare — zise femeia veselă, care cu multă îndemânare mergea de colo, colo pe punte cu rochia sumeasă n' brâu.

Apoi deschise uscioara cuscei, luă pasărea și o ascunse sub cutele mantoalei sale largi.

Toți se adunară tăcuți și abătuți pe puntea de comandă. Printre ei se strecurară mecanicii cu fochiștii zoioși, bătrânul intendent vesnic cârtitor, al doilea ajutor de comandant, trei marinari și trei femei. Toți erau palizi și descurajați, iar la spatele bucătăresei grăsuții se auzea plângând Cacio — copilul ce îngrijea de papagal — în cât obrajii lui murdari și cu lacrimile de pe ei, unindu-se cu lumina lanternei păreau a fi încrețiți de nevoi.

Cu toții se gândeau în tăcere, că acum e ajunul Crăciunului și că ar fi trebuit să stea liniștiți acasă la căldură și lumină, gustând din mincările cele mai delicioase pe când acum erau constrânși să îndure mizeriile frigului, întunericii și grozei. Poate azi le era ultima noapte și poate că și mormântul și-l vor găsi printre birnela vasului desfcute de undele grozave ale mării infuriate. Comandantul mohorât se gândea la vasul ce până atunci îl conduse cu atâta siguranță prin vifloasele vremi de toamnă și iarnă

și zilele frumoase de vară când razele soarelui desmerdau laturile lui. Era foarte dureros acel moment, și totuși trebuia să se supie destinului luându-și ultimul adio de la el. Și ca toți ceilalți se gândea și el că îl aștepta soția și copilul său pentru care cumpăraseră daruri de Crăciun dintr'un port mare și pe care poate nu le vor vedea nici odată.

— Nu cred că vasul va fi fatelenit încă mult timp — zărnăi — glasul vesnic profetizator al intendentului, șef.

— Ascultați numai!

Iar bătăile grele ale valurilor se auzeau cum rupeau și colectau strângând prada, iar vântul plângea mugind printre frânghiile catartului.

Tunete de blesteme se auzeau dela focari. Și dacă trebuie să murim pentru a îmbogăți pe capitaliști, totuși nu am fi prea pretențioși cerând să ne cinstească și să ne înveselească cel puțin ultimele clipe, — zise o voce grosolană și pretențioasă. Toți știm că comandantul nostru are suficient rachiu și coniac în dulap.

Comandantul ridică obosit privirea! Nici el nu mai spera că vasul va mai putea opune rezistență, groaznicului dezastru, — în cât comandantul — isbit de această durere se resemnă.

Ține-ți gura — răsună amenințător vocea severă a celui de al doilea ajutor de comandant. Nimeni să nu se mai miște, altfel...

Un murmur mânios al focarilor fu singurul răspuns, apoi din nou căzură într'o tăcere mormântală, auzindu-se numai mugetul mării și al vântului. Din ce în ce tot mai mult se simțea o înăbușeală sufocantă pe punte și mirosul vestmintelor ude făcea respirația și mai greoaie. Unul scrâșni din dinți, o servitoare nervoasă plângea și din nou blestemele începură să tune. Comandantul tocmai intenționa să-și alunge puțin descurajarea ce simțea pentru a face să înceteze nemulțumirea generală, care ar putea cauza peirea tuturor, dacă ar lăsa-o să dănuiească liber.

Crăciun bun copii! — răsună de-

odată vocea papagalului, de la pieptul restauratoarei.

Comandantul se căsnea de câteva zile să învețe pasărea să spue aceste cuvinte pentru a-și înveseli copiii de Crăciun când va sosi cu el acasă; acum însă pe neașteptate pasărea singură striga pentru prima oară aceste cuvinte spre uimirea tuturor...

Focarii zoioși de funingine își ridicară privirile pre cer ca și cum ar fi crezut că glasul se aude din cer, iar copilul ce îngrijea de el și cu servitoarea încetară, de a mai plânge.

Restauratoarea desmerdă cu mult foc pe îngrijitorul pasărei.

Deodată în mijlocul tăcerii se auzi glasul unuia.

— Lolo vrea să facă baie!

— Da, dar asta nu e lucru greu, — rânji unul dintre bărbați. În jurul gurei lui Cacio apăru un zâmbet ca o aureolă și chiar obrajii bucătăresei se înseninară.

— Blestemat ștengar! — strigă papagalul mânios ca și cum, ar răspunde glumelor aruncate de bărbați, iar Cacio râdea în hohote.

— Uite tu ai John! — zise unul dintre focari și apoi răsă cu toții.

— Ha-ha-ha! — răsă și papagalul din toată inima în cât era imposibil să nu rădă cu toții. Cacio se rezează ca un verme pe spatele bucătăresei răsând în hohote; cu cât copilul râdea cu atât și papagalul râdea și cu mai mult foc de parcă s'ar fi înăbușit. Dinții albi ai focarilor scilpeau pe chipurile lor negre ca tăciunele, iar bucătăreasa se înăbușise și mai mult, ștergându-și în continuu lacrimile ce se prelingeau pe obrajii ei; nici chiar comandantul și cu ajutorul său nu-și putură stăpâni zâmbetele ce încontinuu le cerca buzele.

Grozăviile nopții și ale mării erau învinse și uitate. Acele momente amare și periculoase care nu cu mult înainte îi amenințau să piară, începură să le cedeze, din cauza veseliei libere și a camaraderiei lor. Toți se întreceau care mai de care să-și arate spiritul după fiecare cuvânt al pasărei. Nimeni nu mai asculta la bătăile grele ale valurilor furioase ce loveau

1) Numele papagalului.

neincetat vasul; ceasurile treceau repede când iată o lumină cenușie mijea prin ferestre.

Se făcuse ziua...

Ninsorrea încetase, iar furtuna se mai domolise.

După puțin timp un șuerat îndelung se auzea mult mai tare de cât mugetul valurilor, iar în mijlocul lor se zărea vasul de salvare, care se lupta cu vârtosie pentru a-și face loc să despotmolească vasul condamnat peirei.

Totul era salvat.

Când vasul salvator se apropie de ceilalt uralele nu mai aveau sfârșit și în strigătele de bucurie ale tuturor trecu cea dintâi bucutăreasa cu papagalul, urmând apoi ceilalți.

— Să trăești Lolo, să trăești! — strigară în cor bărbații iar Căcio strigă și mai tare ca toți pe când papagalul vesel repeta răzând.

Crăciun bun, Crăciun bun copii!

Iar în seara aceeași zile cu toții sosiră sănătoși pe la ai lor.

Căcio — cu Lolo în brațe — își făcu apariția pentru prima oară în casa comandantului unde copii se adunară curioși în jurul lor: Lolo spre uimirea tuturor striga voios.

Crăciun bun copii...

Crăciun bun copii...

Iar comandantul în voioșia neînchipuită a copiilor săi le împărți fiecăruia darurile aduse de Crăciun pe când Lolo țipa întruna... Crăciun bun copii!

In românește de
Miluță Simion

Obiceiuri de Anul Nou

Anul nou, prima zi a anului care începe este serbat din timpurile cele mai vechi aproape la toate popoarele culte de pe suprafața pământului, atât în chip religios cât și civil. Vechii Perși serbau ziua în care soarele se întorcea iarăși spre pământ și intra pentru prima oară în zodia capricornului, ca o zi de mare bucurie. La lumina tortelor, între dansuri și cântece, sacrificii zeilor, etc. și petrecea poporul în toată țara.

Românii serbau deja cu o jumătate de mileniu a. n. Chr. pe la sfârșitul lunei Decembrie „Saturnaliile”, care la început țineau o zi, mai târziu trei și apoi șapte. Această era în amintirea epocii de aur, când sub sceptrul lui Saturn domnea pe pământ bucuria și dragostea și egalitatea între oameni. Nici o sărbătoare romană nu se prăznuia cu atâta veselie și chefuri monstre ca Saturnaliile.

În cercul serbării Saturnaliilor găsim și primele urme pentru obiceiurile darurilor de Anul Nou, obiceiuri care s'au păstrat până în zilele noastre, mai cu seamă în țările catolice.

În Roma încă din timpurile cele mai vechi era obiceiul ca în ziua de Anul Nou clientii să facă cadouri patronului lor drept recunoștință pentru ocrotirea și ajutorarea lor, și implorau binecuvântarea zeilor asupra lor. Acest raport de pietate, la început cu totul nevinovat și simbolic căpătă mai târziu un conținut metalic foarte tare, mai cu seamă Cezarii începî după bani știau să exploateze din belșug vechiul obicei patriarhal. Faimosul Catigula, ai cărui cai măncau din iesle de aur nu ținea sub domnitatea sa ca să se posteze în persoană la poarta palatului său și să primească, prea grațios, cu propria mână „darurile” de Anul Nou.

Obiceiul darurilor de Anul Nou se găsește și la vechii germani, cari serbau schimbarea anului cu turniere de arme și jocul spadelor, precum și cu ospete îmbelsugate. Străvoche era la vechii germani, — cari erau tot atât de superstițioși, ca și urmașii lor moderni, — credința populară, ca la sfârșitul anului, în cele

douăsprezece nopți sacre, să ridice vâlul viitorului. Rămășițe de aceste superstiții s'au păstrat în multe obiceiuri din noaptea Crăciunului și în aceea a Anului Nou (Silvestru), mai cu seamă obiceiul de a turna plumb într'un vas cu apă în noaptea de Anul Nou.

Evreii serbează Anul Nou toamna. Serbarea aceasta avea un caracter religios și civil. În această zi înceta orice lucru. În templul din Ierusalim se aducea lui Iehova jertfe de tot felul. După ce Evreii începuseră să cunoască în exilul babilonic serbările de Anul Nou ale Perșilor, iar mai târziu ale Romanilor caracterul religios al serbărilor a fost din ce în ce mai puternic comentat: orice glumă și orice poftă a simțurilor și a cărnei, erau depărtate la serbările Anului Nou evreesc și acest solemn și serios caracter s'a păstrat până în ziua de astăzi.

În lumea catolică și protestantă ziua care încheie astăzi anul civil, și-a căpătat numele dela Papa Silvestru I care a fost ridicat pe scaunul Sf. Petre în anul 314 după moartea Papei Mulchiades, și a murit în ziua de 31 Decembrie 335.

După ce împăratul Constantin cel mare făcu pe adversarul său Maxentiu, la 28 Octombrie 312 la podul Milvi de lângă Roma, publică la 313 edictul de toleranță pentru creștini și manifestă față de ei o mare bunăvoință prin aceea că, după tradiție, a dăruit patrimoniul Sf. Petre Papei Silvestru I și astfel l-a înșirat între principii lumesti. Silvestru I mai are meritul că a înființat prima școală de cântăreți bisericești pentru mai multe voci. Abia în prima jumătate a veacului al XVI ziua de Silvestru a fost considerată ca ultima din anul civil.

Cornel Scarța

O pătanie de Anul Nou

de I. DRAGOSLAV

Era într'un ajun de anul nou, și înstreinat de locul meu de naștere, departe de părinți. Și stam cu un prieten student, într'o căsuță din str. Poterași în Iași la o bătrână, văduvă, dar gospodină și care pentru suma de douăzeci de franci ce plăteam amândoi pe lună, ne dădea în fiecare dimineață și câte o ceașcă de ceai.

Pe prietenul meu îl chema Georgescu Petre, și era în anul al doilea la drept.

Deștept așa nu prea se arăta, dar avea un dar minunat de a cânta din armonică, și avea o muzică de când îl trăgea, credeai că sună o orgă de la panoramă.

Și amândoi eram plini de filipești și chiaburi, că nu mai D-zeu știe cum plăteam și cei douăzeci de franci pe lună la chirie. Noroc că lui, regulat în fiecare lună îi trimetea mama lui treizeci de franci de acasă, pentru chirie și spală, iar ce mai trebuia îi mai dădea și o cucoaară pentru că-i dăscălea o bunătate de băiat, să-l bagi în tun și să împusti în lună. Cât despre mine, vorba din Evanghelie...Nu vă îngrijiiți de ce "ți mănca și ce "ți lea, că priviți pasările cerului nici nu ară, nici nu seamănă, că D-zeu are grijă de toată făptura sa.

Și nu prea mă îngrijeam, de cât atâta că, așa, câte odată cam trăgeam mâta de coadă, și fericirea asta mă bătușe tocmă și de sărbătorile Crăciunului din anul acela.

Totuși le petrecai bine, cu slava Domnului, aveam la prietenii, și fie care m'a pofțit în câte o zi la el. A

tăta cu de-a paralelor a mers cam greu, până și prietenului meu, Petrică.

Și ne pătuse tocmă anul meu tot lefteri, noroc că aveam lemne. În ziua aceea când oamenii și trăsurile forfotesc de colo până colo, după treburi, eu și cu Petrică eram gânditori înaintea sobei în care lemnele țiuiau și se prăfneau în cărbuni roșii, care și ei se sfărâmau de nimicirea parei în cenușă aerie. Și era așa cam pe la două după amiază, Petrică tocmai aștepta un mandat de acasă.

Mama lui era de meserie țesătoare de alesuri, din județul Vaslui țesea la război cu ziua prin sat și din ea câștiga, strângea cum putea și trimetea și lui Petrică al ei banii pentru chirie. Și tocmai îi așteptase de Crăciun, ca să poată pleca și el acasă, dar pe semn că sărmana lui mamă, încă nu putuse strânge toți banii.

Și așa ne apucase la o laltă și măretul sfântu Vasile.

Nu știu el se gândea sau nu la casă, dar eu, unul, știu că mă gândeam acasă la tata, și la atâți ani noi, pe care îi petrecesem odată, la vatra părintească, și toate icoanele de atunci să perindau în minte ca puse pe un rulo de cinematograf, serine și bune, și îmi încălzea sufletul și îmi strângea inima de părere de rău și mă înduioșea, așa de mult, că niște lacrimi sărate dar pline de răcorire sufletească se scuseră, și îmi brăzdară obrazul și se opriră la un alt colț al gurei și oftai adânc

și privii afară la albcața omătului care înveșmânta lumca, asemenea unor bucați de pânză săvârșite ieri și colo, și care îmi întrebau odată în o lumină de argint încercănită.

— Ce oftezi? mă intruca Petrică. Desenă e revelionul și-și arunca ochii spre armonică, care stătea pe masă cu tinichelele albe și strălucitoare, și cu flori pe la ramele clapelelor.

Ei, ce ne facem fi zisei eu. Cum s'o dăm și noi pe o leacă de revelion.

Mai starăm noi ce starăm și nu-mi era îndemână de loc. Afară începuse să se inopteze. Întâi, se auziră glasurile subfiri a copiilor cu plugușorul. Apoi bubaiurile, tobele și glasurile urătorilor mai bătrâni.

Asta îmi aduse aminte de vremurile duse și mă cuprinse o duioșie și o pofță de a mai umbla cu uratu.

— Știi ce, îmi zise prietenul meu, haidem și noi cu uratul.

Pe fereastră pe deal se zărea: ca o pasere casele din satul Copou, înfundate în zăpadă și ceață.

— Haidem, fi zisei eu, incaltea, am țina și noi minte.

— Și ce om câștiga, zise Petrică dăm pe vin.

— Și nu știu cum se făcu că ne pomenirăm în stradă: eu cu ibricul de făcut cafea într'o mână și cu lîngurița, chipurile că le străzăngănesc, în loc de clopot și să ur.

Afară viscoala bine și vițele de omăt ce veneau pe aripelo vântului, păreau fire de argint, ce spânzura din furca de nouții a cerului și se depina undeva jos.

Iar ca să nu ne cunoască niscăiva prietenii, o luarăm pe la casele mai mărginașe. Și cu bine mergea: atâta mă stingherea ibricul. În sfârșit scăparăm și o pornirăm spre satul Copou ale cărui lumini păreau niște ochi pânditori de lup, pe când de acolo venea un sgomot ca de alai domnesc: străet de tristi, tobe, bice, bubaiuri și glasuri de oameni: „Hăi-hăi!”

Dar viscolul se întefi și prinse să hăulească printre casele mici tupilate și albe de omăt, pe porțile cărora, intrau și eșean urători. Și prinserăm și noi a ura. Urătorii cam râdeau de ibricul meu, dar nu se băga de seamă, că toți ai caselor erau cu urechea la armonică. Fete, flăcăi, copii să chiorau pe fereastră. În alte case erau petrecere. Apoi ne chema în lăuntru și ne cîntea. Și mergeau și gologanii, ca la țară: puțin dar cu inimă bună, dar ne și pileam.

Dar deodată numai că auzii o lăunțură puternică de vânt, venind dinspre miază-zi ca și cum ar fi trăntit Mama-Pădurei pe urma lui Voinic-Verde-Înflorit. Și vântul luând zăpada, din locuri mai deschise, începem a o face vărtej și a o carne prin colțoane și dosuri.

De acum s'a isprăvit, mi-am zis, când n'ajunserăm la capul satului.

De acolo, se făcea o vale largă pe fundul căreia se vedeau casele ca niște mușuroaie albe.

— Ce zici, fi zisei lui Petrică, să ne întorcem acasă.

— Mai mergem, răspuse el, chefliu; mai mergem până la ziua și de acolo, acasă să facem și noi revelionul. Câți bani ai.

— Doi franci, fără un ban îi răspunsei eu.

— Apoi, nu avem nici de două chile de vin, grăi el; mai mergem.

Și o pornirăm. Dar viscolul ne sbura nu alta; ne bicuia, ne flutura în gură, în urechi și ne înghețase picioarele. Și ajunserăm la o casă mică, tupilată, cu ferestrele cât pumnul și cu câteva geamuri sparte și lipite cu hârtie.

— Hai, să intrăm aicea, să ne mai încălzim, îi spusai, că am înghețat.

Ne uitaram pe fereastră. Pe pericioara hornului ardea un găzuț, în vatră era foc, și foc în cuptor. O femeie cu un coșor între umere sedea la vatră cu un căne alb, covrigit lângă ea.



Submarinele englezești cari au scufundat vasul turcesc „Mesudiech”

Intâi o urarâm. Femeia cum auzii armonica intoarse capul și ascultă veselită. Apoi, cu grabă se duse la pat și îl așternu.

Intrarâm înăuntru și par'că am fi fat într'un zembic.

Focul din vatră și cuptor nu lumina de cât jumătate peretele din față; iar lumina găzuțului era ca al unei candelii.

— Am dat bună seara. Dar în casă era cald, molesitor în cât ne slăbi inima și ne înmuia mădufările. Ne mai pălise și băutura în cât zisei lui Petrică:

— Măi Petre să mai stăm să ne desghetăm o lecută că nu mai pot, mă ustură urechile.

Dar nu mult, auzirâm afară un tropăit și un glas de om: „Uramă, basama!”

Dar femeia se uita cu grijă la noi și zise: „Vine bărbatu-meu!”

Și nu mult așa se deschise și un român înalt, spătos, dar buger de beție, cu mustățile pe oală și ochii sticloși și îmbrăcat cu cojoc și cu căciula în cap, intră și strigă:

„Bună seara, și se duse la femeie.

— Dar noi ne pilitrâm pe pat și ne făcurâm că dormim, așa ne era de frică.

El smuci femeia de umăr de-lluă scurtelica.

— Șezi trăznic-te-ar, îi zise ea și îl privi urât: Uite-l ai parcă e un hoher.

— Haa, ce-ai zis, eu hoher? Și ridică mâna să dea.

— Ia, dă îi zise ea, când te-oi tă-mânji cu un tăciune, îi vedea tu pe dracu.

— Taci ia, că eu am suguit. Da rachiu bei?

Și scoase o sticlă neagră din sân, și puind-o la gură trase un găl.

— La secretul, grăi el tare e rău; numai apă. De când a venit Ferdinand, a eșit și rachiu! ista rafinand și e rău și scump.

Însă în momentul acela, la casa omului, se auzi un cântat de cocos.

— Auzi, fă, îi dă el, smucind femeia din nou, e miezul nopții: „hai, pe cuptor și ne-om culca.”

Însă ea se smucei din umere, și se sui pe cuptor, zicând:

„Să nu te sui aicea, căți dau eu sperbă în ochi.

— Așa, zise el, nu vrei; atunci, bine.

Și ridicându-se în vârful picioarelor, își umflă pieptul și strigă:

„Cucurigu gagaa.”

La astia femeia scoase capul pe ochița sobei și îi zise:

— „Taci, căs oameni străini în casă, — dorm.”

— Unde? grăi el, și rotindu-și ochii, veni la pat, ne pipăi și vorbi:

— Ia, amu, am dela cine împrumuta ceva bani, să mai cumpăr o leacă de polercă.

— Nu fi-e rușine bețivule, îi zise femeia, că miroși a rachiu ca o vehniță.

— Da, ce vrei să miroș a iodofor. sări el. Da ia să vad eu cine is cu-convășii.

Și se dădu pe lângă noi și mă scutură:

„Hai, cucoana, că la mine nu e han.

— Hai, măi Petrică îi dau eu, sculându-mă în sus; hai!

Dar el, îi dă:

„Aș până nu vi-ți recomandă cine sunteți, nu vă dau drumul. Eu sunt șef de garnizoană.”

— „Dă-i un franc, îmi zise Petrică.

— Hai, să bem ceva, îi zisei șefului de garnizoană, hai la crăsmă.

— Să fugiți, îi dă el, dar eu d-ta, cu ce îmi spăi obrazul. Când a auzi lumea că eu am avut doi socialistri pe mână și eu le-am dat drumul, nici n-are să-mi mai deie, ziua bună

Hai, bădică, îi dădui eu, eu blândete; nu mai glumi, că n-ie degrabă hai la crăsmă.

Și ne pruvăram îngrâții. Mai era

și rușinea, să se audă pe la târg, că ne-am dus băeți mari la urat.

În adevăr, cine a auzi are să-și închipue, ce căutăm noi să dormim la casa omului. Și ce am căutat noi la urat.

— Hâin, făcu el, rânjind. Mă duc mai întâi la primărie să spun ce-i și cum, și apoi... Da, voi să nu vă urniți de aicea.

„Ea, Casandro, zise către femeie, sughițând, vezi tu ce e pe aicea, că eu mă duc, și ieși.

— A plecat, întrebă femeia dă pe cuptor.

— Da, îi răspuserăm.

— S'a dus, iar la crăsmă, îi dă ea. E un ticătos. De ani îmi mă-nanc sufletul cu dânsul. Un pușcăriaș. Mă e frică să și dorm cu el în casă. A fost în pușcărie. Și de acolo l-au scos și l-au făcut șef de garnizoană. Hai, nu mai stați, că vine acuzi înapoi. Crăsmă e spre Bahlu. De-voastră apucați-o în susul șatului de acolo dați în drumul mare spre târg.

Și femeia ne deschise ușa iar eu luându-mi căciula și Nicu armonica o sbughiraam afară.

Era ziua. Visecolul se liniștise și grămezile de omăt ședeau ca niște dealuri de-acumzeșutul drumurilor.

Ce drum mare am sârit garduri, gropi. Noroc că zăpada ne ținea. Ne-am jultit mălăile, ne-am umplut de scacti. Petre se lovî la un ochi și i se făcu o vânătăie cât pumnul.

Fie-ee om, ce îl întâlneam în cale, îi înconjuram de teamă să nu fie și acela ca șef de garnizoană.

Erau șapte dimineața când ajunserăm acasă, sgâriați, plini de omăt.

Rușinea noastră era să nu fie vadă gazda. Și toama ea ne-a văzut. Tocmai dădea mâncare la găini și când a dat cu ochii de noi, a dat din cap desanăgătită și doar a zis:

„Vaa! Băieți, îneri și în așabal! Da unde ați băut?..

Am intrat în casă: în odăile frig. Chînuiți, ne-am făcut focul și după asta, ne-am așezat iarăși înaintea sobei, tăcâți, gânditori.

„GERANTELE”

de I. C. VISSARION

Un bondoc măruțat, o jumătate de om, căci din doi ca el abia ai fi putut încropi un om de mijloc, cu un cap mai mult lat de cât lung, cu părul mare, frezat pe mijlocul capului, cu un smoc asvârit peste frunte, cu levălieră falfălcare, astfel este Costiucă Stan. „Gerantele” întâlnit în redacția unui ziar. Intâi, acum doi-trei ani fusese angajat servitor în redacția ziarului, să măture, să facă focul și să lipescă benzi pe ziarele trimise abonaților. Fiind om ascultător și supus, nu mai fusese schimbat și ajunsese cu timpul pe fel de vârf al servitorilor. Se schimbaseră mulți servitori, fără ca peste el să vie așa ceva. Directorul ziarului „Licurici” îi dădese vce să doarmă în pod, unde colectiile „Licuricului” se îngrămădeau și din care Costiucă Stan își făcea și pat și saltea, și perca și înveliş. Fără să aibă grijă de chirie, și primind câte patruzeci de lei pe lună, se simțea mulțumit, protejată de zeul servitorilor.

Într-o zi directorul îi spuse că-1 trece ca girant responsabil al ziarului.

— Ce înscamnă asta? întrebă el. — Înscamnă că te faci om mare, pușlamaua năibii! îi răspuse directorul zâmbindu-i grațios așa cum știa să zâmbescă directorul, de când nu-i mai da teața la chenzine.

— Gerant! trebuie să fie ceva... șoptise el și noaptea avu un vis în care se văzu stăruind pe d'asupra palatului justiției.

A doua zi i se spuse că este girant. — Eu girant?! — Da, da.

— Unde sunt trecut? — Uite aici. Și-i arătă pe pagina a patra jos tipărit numele lui ca „girant responsabil”. Simți o turnicare prin toate vinele. Răsufliă greu ca și cum ar fi urcat o sută de trepte, luă ziarul, îl întocmi în opt și-l puse în buzunar.

Ei da, acum era și el om mare, ziarist!

Un redactor cu mustățile și barba rase, un pribeag și ala, mărunțel tot cât „gerantele”, obligat să dea zilnic câte o cronică politică în versuri, purta javalieră neagră, ochelari la ochi și pălărie cu bordurile largi. „Gerantele” îi alese de model al său și-și cumpără pălărie, levălieră și ochelari la fel. Când îi văzu redactorul se făcu foc.

— Ce înscamnă asta, Coștiucă? — Care domnule?

— Cine ti-a dat vce să mă copiezi?.. Asta-i plagiat obraznic!.. Pălărie ca a mea, levălieră la fel și ochelari idem, nu îngădui!

— Domnule, te rog, sunt liber eu, da sau ha? întrebă Costiucă.

— Ești liber să fii servitor prost, girant responsabil, amezat, flămând, oricum, dar ca să-mi plagiezi îmbrăcămintea, estetica gâtului de Agenis și ochelarii de om mare, nu ești liber. Te somoz să dai totul îndărăt la tata Lazăr, ori de nu, plec eu din redacție și rămâi să scrii în cronică politică în versuri simbolice..

„Gerantele” nu se supuse. Atunci redactorul asvârli condeiul uitând și versul „Peste plaiuri moldovene trece-un vultur flămănzit”... și se duse la director.

— Domaule Director, servitorul Coștiucă Stan îmi plagiază îmbrăcămintea. Cum e de aiciși talie cu mine nu voi să treacă el drept eu, și eu drept el. Nu sunt înșurat. Fetel știu că scriu aici, știu că sunt așa mic de corp și atât de mare de suflet, dar nu voi să se întâmpie confuzii. Ori servitorul își ia alfel de îmbrăcămintea, ori de nu, îi dai pașaporta, ori de nu, plec eu!

Directorul răsă grațios, căci și redactorul nu primise două chenzini, chemă pe girant, îi făcu o morală supra părintească și hotări să lapede ochelarii și pălăriea, dar să păstreze levăliera.

— Dă-i vce, semănați, rabzi tu de foame, o flămând și el de mâncare. Și le răsă grațios, îi bătu cu mâna pe spinare și-i lăsă să iasă gândind, că dacă redactorul ar sta cu picioarele pe umerii girantului, ar fi amândoi un om cum se cade!

Costiucă se supuse ordinului, puse pălăria bine și ochelarii în buzunar, ca să-i poarte în altă parte și rămase cu levăliera. Acum pe drum călea măret. Lăsa vântul să-i falfălie levăliera și pe servitorii caselor vecine, nu-i mai cunoaște.

Într-o zi se întâlni însă cu un fost servitor, ceea fusese angajat tot la ziar. Acela îi întinse mâna.

— Ce mai faci Costiucă?

— Eu?... Ce-ți pasă! și trecu înaintea, cu capul sus, nepăsător și măret. Prietenul lui se opri mirat.

— Dar ce ai?

El se făcu că nu-l aude. — Eu nu ți-am făcut nimic... ba din potrivă, cei trei gologani dați atunci seara, ai uitat să m-i dai.

— Eu dator la tine trei gologani? Te rog să mă slăbești.

— Daaa?! Te faci acum că ai uitat. ba parcă nici nu m'ai cunoaște; și cu toate astea trei gologani erau ai mei!..

Prietenul se ținea după el și-i spu-neă meruu.

— Domnule, mă plictisești! îi răspuse el.

— Trei gologani nu erau plictiseală. Ți-ai luat un pachet de tutun pe ei.

— N'ați banii, domnule și slăbește-mă! îi asvârli bani jos și merse mai departe.

— Acum îi asvârli pe ioc, a?... Acum ești, nu știu ce?... Te-ai boerit cumelre?... Tu boer, cumelre?... „Ge-

ranțele” nu mai putu să rabda. Îi venea să-l ia la palme, dar văzându-se mărunț și acela înalt și puternic, se opri cu ochii roșii. Desprețui-tor îi răspuse:

— Să știi tu băele că azi sunt cineva... sunt ziarist!

(Va urma)

Viața artistică și literară

Crăciunul 1914 a trecut, — poate cel mai păgâu crăciun pe care l'a avut creștinătatea. Venerabila barbă albă a bătrânului simbolie a fost pătată de sângele războinicilor.

Dar producțiile literare motivate de sărbătoarea Crăciunului s'au arătat și anul acesta, aduse de puterea tradiției.

Toate aceste producții, — lucrări cu marca ocazionalului — au avut de astă dată un motiv de sentimentalitate mai largă, — adăogându-se la *pacca și bundatea*, simbolizate de Cristos și o latură de patriotismlocal. Și ambele aceste însușiri ale producțiilor literare de Crăciun s'au întâlnit în versuri bune și corecte, cari n'au avut însă avântul inspirațiilor mari.

HIMERA, *versuri de Oreste*. Al doilea volum al lui Oreste continuă inspirația sfioasă, timidă și discretă din primul său volum.

Noul volum însemnează motivele cântate de poet, peregrinând dintr'o lume curată și senină la cuget (cum era în primul volum) într'alta mai turburată, mai frământată de realul sbuciumat, mai chinuță de nădej-dile luminoase ale dorurilor de mai bine. De aci a eșit însuși titlul de Himeră.

Oreste însă cu o sentimentalitate curată, cu o cugetare nesilită isbusteste să înfrângă ostenețele și răsvrătirile timide ale unei conștiinți care este desigur reflexul conștiinței prezente. Și Oreste apare cu versuri liniștite, fără cochetării verbale, fără diluări artificiale de gândiri împrumutate.

Himeră este un volum de poezii frumoase ca un vis mărturisit și discrete ca o șoaptă de doruri liniștite.

„Sunt iarăși al vieții. Cânta-voi cu natura.

Cu apele și vântul. Înlămpina-voi ura

Cu zâmbet de iubire și cum duios salut!”

De închiriat o cameră mobilată, schițe de Vorone.

Titlul acesta, pus în fruntea unui volum de schițe, dovedește el însuși o însușire caracteristică a autorului — dorința de a atrage.

Și volumul atrage prin sinceritatea cu care sunt înșirate împrsiile scriitorului, motivate de lectură și singurătate.

Caracterul schițelor lui Vorone este ușurința cu care se desfășoară în șirul de observații nervoase ale zilelor de azi.

Bart

A apărut

IERUSALIM

DE

V. MESTUGEAN

Descrierea complectă a orașului sfânt și împrejurimilor, cu memo-roase ilustrații, pe hârtie velină.

Prețul 1.50

La librării, depozite principale de ziare și la Administrația Ziarului „Universul”.

FERNAN CABALLERO

MARINARUL

— NUVELA —

— Traducere din limba spaniolă —

— URMARE —

— Nu uitați, dragă marchiză, că pescarii dorm în bărcile lor ca pruncii în leagăne și cântă în ple ca păsările în colivii. În sațele cari sunt cuiburile acelor vulturi de mare, vijeliile nu stărnesc nici o neliniște sufletească, iar primejdiile în cari se găsesc cei ce iubesc nu le inspiră gravitatea pe care o comportă.

Așa de numeroase sunt primejdiile prin cari trec și acelea din cari scapă teferi, încât riscul devine o deprindere și deprinderea omului slăbește, până și sentimentul viu și zburciunat al spaimii după cum un curs necurmat de apă netezește terenul accidentat peste care trece. Marinarii se întorc de obicei de la pescuit pe vremea amurgului. Odată ajunsă acasă, se odihnesc până la un ceas anumit, când se suie iarăși în bărci, așa fel încât să fie în largul mării, când se crapă de ziua. Atunci aruncă năvodul în apă. În chipul acesta, marinarii sunt deșteptați din somn câteodată la miezul nopții, alături pe la unu, pe la două după cum e prielnică îmbarcarea mai de vreme sau mai târziu. Deșteptarea se face sau cu ajutorul unei scoici de melc de mare sau prin strigări nominale.

— O, da; imi amintesc ca de eri — zise marchiza. — N'am auzit niciodată în viața mea un sunet mai trist și mai jalnic ca al celui din mare, în care se suflă deșteptarea pescarilor. Nimic nu exprimă mai semnificativ alarma și părăsirea. Mi-aduc aminte și de acele chemări, cari clatină vâzduhul la gale, dar zgomotos, în puterea nopții. Ultima lor silabă se prelungește cât și răsuflarea pieptului care le pronunță, instrunând undele vântului cu atât mai lugubru și făcânduți o impresie cu atât mai melancolică și mai alarmantă, cu cât îți deșteaptă totodată și gândul că cei chemați se duc ca și la moarte.

O, Doamne! De câte ori n'am fost trezită de acele strigăte pustii! Răsunetul lor din depărtare se îngână sălbatcă cu mugetul vijeliei cel colindă prin vâzduhuri! Glasul acela de crainic sinistru se frângea în modulărilor sfiorose, aci ridicându și nota, aci molecolind-o, înăbușit de elemente!

— Nu vreau să vă contrazic și nici nu pot face acest lucru, dragă marchiză. — urmă contele. Am încercat și eu în parte impresiile pe cari le simțiți așa de viu. Deși anii, cu darul lor alinător, m'au adus la vârsta fericită a maturității, care ne face să semănăm cu o plantă uscată de vreme, care îi concentrează frăgezimea și îi slăbește aroma. — cu toate acestea, închipuirea, această facultate zămislițoară neobosită, care chiar și atunci când celelalte facultăți devin inerte, în timpul somnului, produc visuri, pentru a stăpâni în voie și după deșteptarea omului, — în starea aceea de semi-dormire, când auziam glasul care chema pe Rafael, că așa se numea fiul cel mai mare al vecinei mele — harnica închipuire zic, imi evoca acel glas, aci ca o chemare, aci ca o amintire, aci ca o amenințare. Era el al unui om, al mării sau al soartei? Cei doi frați însă, tineri și cutezători, n'auziau în el de cât chemarea la datorie. Cum răsună această chemare, săriau din pat cât ai bate în palmă, își înfundau bocete de marinari în cap, dărau

fuga la șauca, o îndrepta cu prora spre mare, ca un viteaz ce înfruntă pe dușman, și se avântau pe valurile mării, la voia întâmplării, unii cântând.

Într-un rând, părechile — căci așa se cheamă bărcile pescarilor fiind împerecheate două câte două, — plecară cu toată bezna sinistru a nopții. Cerul era îmbăcșit de nori. Stelele dispărușeră. Marea se burzulise, umflându-se talazurile ca un piept care se sbate sub mîna unei mîni clocotitoare, gata să izbucniască. Numai vântul lipsea în starea aceea amenințătoară a Firii, cum lipsește de obicei cuvântul în toiul unei furii.

Odată ajunse părechile în largul mării, se deslănțu și însă ca din senin o furtună năprasnică. Barca în care se găseau cei doi frați fusese surprinsă de accesul acela îngrozitor al elementelor. Marinariirecurseră de grabă la mijloacele de apărare cerute de împrejurări.

— Mihai, strânge această pânză. Eu mă duc să las în jos pe cea din față, — zise Rafael fratelui său, care execută ordinul imediat, în timp ce el alergă la proră cu pașii viguroși, sprinteni și siguri, caracteristici la marinari.

De odată ici o nouă toană de vijelie, și mai cumplită, care încovoia catargul cel mare al bărcii, smulgându-l cu putere din încheetura și trântindu-l jos în clipa următoare. Bufnitura căderii făcu un concert sinistru cu văjăitul uraganului, cu mugetul valurilor, cu suerătrile din tre catarguri, cu plesnitura pânzei, care se desfășurase de furie. După această deslănțuire, urmă o clipă de liniște; după gâlăgia aceea drăcească, o clipă de tăcere...

— Rafael! — strigă un glas dintre valuri.

— Sfinte Dumnezeule! Un om în apă! strigă tot echipajul, consternat, într'un singur glas înăbușit.

Rafael! sună iar glasul mai depărtat și mai plin de jale.

— E fratele meu! — strigă Rafael. Ajutor! Ajutor! Zvârliți odgoane, căci înocă bine! La proră, șefule! Pe aici! Pe aici!

— Rafael! — strigă iar glasul de jale, curmat de mugetul vântului din ce în ce mai înțesit.

— Cărmeste, cărmeste, șefule, căci glasul se aude la stânga!

Odgoanele aici... Zvârliți scândurile, zvârliți vasele! În toate părțile... la voia întâmplării... e așa de intuneric că nu se vede nici la doi pași!

— Rafael!

— Șefule, la dreapta!.. Săriți că-l înghite acest val!.. Săriți, ajutor, oameni buni!.. Ajutor!.. se înecă... Se duce, sârmanul frățior!.. Ajutor, ajutor!

— Rafael! — răsună de și mai departe glasul plângător și slab.

— Înapoi, înapoi, șefule, că l'am lăsat în urmă! Vântul ne-a tărat înaintea. Cărmiți și întoarceți, tovarăși buni! Întoarceți, pentru numele lui Dumnezeu!

Scena aceasta sfâșietoară dăinuie trei sferturi de ceas, lungi ca anul. Bezna, violența furtunii și smucirea irezistibilă a valurilor făcură cu neputință scăparea dibaciului înocător, care, între timp, se luptase vitejește cu moartea. În decursul celor trei sferturi nesfârșite de oră, Rafael auzise mereu chemarea lămurită a fratelui său, care îi implora scăparea, lui și numai lui! Trei sferturi de oră ținuse aceea luptă grozavă dintre elementele înverșunate și străduințele extraordinare ale marinariilor pe cari mila îi făcea eroici. Trei sferturi de oră agonizaseră ambii frați, unul între ajutor și părăsire, între moarte și viață. Iar cellalt... între nădejde și desnadejde!

Pe urmă glasul împierător se făcu mai clar. Marea își îngălțise prada. Însă mugia înaintea cu zor, vrând parcă alta.

Vântul gemea, cum geme când vine dinspre mare, culegând strigătele de agonie ale naufragiuților. Rafael căzuse ca o masă inertă pe scândurile cuvertei. Cellalt își descoperiseră capetele, cu respectul acela sontanu și înăscut, care imbie sufletul după un altul destrupat, și recitau Crezul.

A doua zi, bătrâna, așa de fericită în ajuns, perduse pe unul din feciori, înecat în valurile mării. Cellalt, durere! era acasă, dar nebul. Nebun, vai!

— Nebunul meu, va să zică? exclamă marchiza, adânc mișcată.

— Da, doamnă; nebunul care aude mereu glasul de tânguire al fratelui său și vrea să alerge să-i dea ajutor.

— Dar mama lui? — întrebă iarăși marchiza, cu glas tremurător.

— Trăește!

— Trăește? Sărmana femeie!... Spuneți-mi, conte, poate fi înțelicită cu ceva dureroasă viață? Aș putea oare face ceva în acest scop?

— Nimic, dragă marchizo. Un singur lucru îi trebuia.

— Care, conte, care? Spuneți-mi!

— Nu îl puteți da, dragă doamnă. Dumnezeul singur îl putea da și îl va și da.

— Și care anume?

— Resemnarea creștină! 1) Adevar sublim, har sfânt, favoare divină, floare perpetuă în raiul unui cuget senin! (N. și subl. Tr.)

doamnă; numai mulțumită acestei resemnări n'a murit biata femeie ca unul din feciori și n'a tnebușit ca și cellalt.

— Dumnezeule! — exclamă marchiza. Acea femeie este o eroină... ce zice?.. o sfântă! Și peste o astfel de femeie, s'a abătut o răstrie atât de jalnică, în timp ce altele... Dar cum să înțelegem cele de pe pământ, dacă nu credem în cele cerești? Cum să tălcuim taina nelămurită, logograful grozav care se sbate în praf la picioarele noastre, fără a ne desprinde privirea de la lut și a ni-o înalta la cer?

— Unde — adăugă contele — pentru cel ce le știe limba, stelele au scris cu slove de lumină deslegarea tainei, anume:

Desăvârșirea aparține numai Vitejii viitoare!

Casă de Sănătate

SPECIALĂ PENTRU
BOALE DE FEMEII
— SUB DIRECTIA —

Doctorului I. KIRIAC

Chirurg primar; șeful serv. de gynecologie
at spitalelor Eforiei

SECTIE SEPARATA pentru BARBATI

(hemoroide, hernii, tumori, calculi
vesicale, stricturi uretrale, etc.)

Strada Sf. Ionuță 8, în dosul Teatrului Național

— TELEFON 2'96 —

Calendar

Foi de perete, Bloouri și de lux

::: Cărți postale :::

Ilustrate, Papeterie, Tablouri și Jucării,
vinde cu prețuri foarte eștine.

Catalog trimete gratis la cerere.

Depozitul Șaraga & Șartz, București,

Strada Lipscani No. 1 (în curte)

Sfătuiți cititoarele noastre
Să cumpere

Moda Șic Ilustrată

singura revistă de mode din țară
având numeroase ilustrații de mode
și o materie din cele mai alese

TIPARE IN MĂRIME NATURALĂ
LA FIECARE NUMAR

Exemplarul 40 bani

Abonamentul: un an 10 lei, șase
luni 6 lei

A-ția: Str. Cămpineanu 10, București

